

UN PAGÈS DE TAVERTET - III

El nostre pagès, que vàrem deixar amb els seus relleus sobre fusta, tenia, a més de les dèries i aficions comentades, un interès per guardar les col·leccions que sortien en alguns diaris i revistes, com *El Correo Catalán*, el diari *Avui*, el *Nou 9*, *La Vanguardia*...així com aplegar fets i dades d'interès. Té, a més, una col·lecció d'uns 2.500 Fulls Dominicals, alguns des de l'any 1924, i correlatius des del 1940. També ha recollit més de 200 recordatoris de difunts. Quant a la fotografia, una de les seves aficions principals, aplega 3.700 clixés de fotos en blanc i negre i aproximadament el mateix nombre de diapositives en color, amb les quals ha fet dos muntatges: un de 100 fotografies amb el títol: "Com passar un dia de maig a Tavertet" i l'altre, de 300 fotos, que mostra un recorregut per tot el terme de Tavertet. També ha passat moltes hores llegint, amb preferència llibres d'història, i li agrada fer-ho tot escoltant música, sobretot música tradicional de sardanes i cançons que ja cantaven els segadors a primeries del segle XX quan ell era un marrec. Així, es va espavilar per gravar els programes de sardanes i cançons que es van poder veure molt de temps els dissabtes i diumenges al matí i que va reunir en unes 10 cintes de vídeo i més de trenta cassetes.

Un exemplar d'una moto Guzzi, model molt utilitzat als anys 40 al món rural.

Foto: Vehicles antics. D.A.R., Tavertet

Deixem les aficions per parlar d'altres coses importants per a ell: en aquest pagès, la idea de conduir cotxe o camió no li va marxar mai del cap. Quan va veure que la carretera de Tavertet seria un fet, es va preocupar de treure's el carnet de conduir, si pogués ser, de primera. Així, a falta de temps, mentre pujava amb el carro pel revolt del Gorgàs s'estudiava el llibre de la teoria que li van deixar, i el bon home del ferrer de Cantonigròs el va ajudar a fer les pràctiques amb el seu propi camió. De la teoria se'n va sortir el primer dia, però per a la pràctica li va caldre baixar dos dies més a Barcelona. Però va obtenir el carnet de primera.

El Pagès pensava que amb la carretera asfaltada fins al poble tindria molts avantatges per dur el seu negoci i pujar la família. Creia que el lleter del poble veí, que feia la recollida de la llet per les cases, plegaria, i aleshores li valdria més, amb una camioneta, fer ell la recollida pels verals de Tavertet i de Sant Bartomeu. Però no va anar així perquè aquell lleter es va penedir, i com que eren prou amics, li va dir que li havia sortit de fer algun altre transport i per tant li valia la pena de comprar un camió i continuar amb la llet. Llavors, el Pagès de Tavertet, que tampoc no tenia calers, va pensar que per recollir la llet dels verals del poble amb un tricicle ja en tindria prou. Així ho va fer, però va ser el començament d'una cadena de fracassos, que de fet s'havien iniciat uns anys abans en què tampoc no va encertar-la amb una colla de motos que va tenir. S'agafava amb el que trobava més barat, però sempre tenia avaries. Va començar amb una Mobilette, després amb d'altres: una Riejo, una Guzzi, una Lube... però per a aquests camins, sobretot el mal camí de Cantoni, no li servien. La casa on feia els canvis li van recomanar que comprés quelcom millor a terminis, que li resultaria més a compte; de fet ell estava empietat per les avaries i d'arribar a Vic sempre amb les mans brutes de desmuntar i muntar la bu-

gia i mil coses més. Aleshores va saber que un mecànic de Vic es venia una Ossa en bon estat i bé de preu, i ho va aprofitar tot i que li va costar més cara, i així, ben aviat es va vendre l'atrotinat tricicle i va comprar un remolc per a la moto. La sort amb els vehicles no va ser pas gens dolça i finalment va plegar d'aquest transport i va passar la petita recollida de la llet pels verals de Tavertet al camió que la feia per Sant Bartomeu. Això va coincidir amb el fet que li havien donat el repartiment del correu provisionalment i així va continuar amb l'Ossa fins que van nomenar un correu oficial.

Mentrestant, la carretera va arribar al poble i llavors si per una banda van perdre la clientela dels treballadors de la carretera, per l'altra van tenir molta venda els caps de setmana per l'afluència de visitants que volien conèixer el poble que fins aleshores havia estat tan allunyat i desconegut de tothom. Al pagès i botiguer, però, li faltava un vehicle per al transport. Va tenir ocasió de comprar una furgoneta antiga que –van dir-li– anava molt bé, però, renoi, amb les pujades per arribar a Tavertet havia de carregar-la molt poc i encara tenia avaries. Un altre vehicle que li van aconsellar, que venia una escola de xofers, també va ser una mala compra, tenia la carrosseria gran però el motor petit i amb prou feines podia arribar al poble. Tot seguit i a la mateixa escola van fer-li un canvi per un camió, un Ford, que s'emportà cap a casa. Hi podia portar la farina i la llenya per fer el pa i les coques, tots els queviures de la botiga i del bar, i recaderia. Però ben aviat van començar les avaries; un bon dia, baixant per la recta del pla de la Perereda va notar que passava quelcom ja que els frens no responien: havia perdut les rodes de la banda esquerra del darrere! Les recuperà i les va tornar a muntar i avall com si no hagués passat res. Al cap de pocs dies li va tornar a passar, i també altres avaries de tota mena, fins que va desmuntar la carrosseria, que va aprofitar, i la resta ho va vendre al drapaire. Però els contratemps amb aquesta mena de trastos no es van acabar aquí, al pobre noi semblava que la gasolina l'hagués embuixat; de nano volia ser xofer i en va sortir ben escaldat.

En aquesta època es va muntar una pedrera de grava a tocar del poble. Com que el Pagès durant la setmana tenia poca feina, quan va saber que a Vic es venia un GMC de la guerra amb bolquet, molt bé de preu, en bon estat i ideal per portar grava, es va dir que era l'última oportunitat, i que de fet ho va ser. Aquest camió també tenia avaries sovint. Tot de cop la pedrera es va tancar i llavors va pensar com s'ho faria per pagar els terminis del camió, ja que buscar feina lluny de casa ho tenia malament, havia quedat viudo amb només dues noies joves a casa i no les podia deixar soles a la botiga i al bar, ni tampoc sense companyia. Tenia dos fills amb carnet per conduir camió i aleshores un d'ells va poder deixar la labor que feia durant dos anys i així el Pagès se'n va poder sortir. El camió no va durar els dos anys, ja que va tenir un accident fatal que el va deixar mig destrossat i el noi va salvar la vida per un verdader miracle. Llavors el Pagès va dir al seu fill: “Gràcies a Déu que no t'ha passat res, no pateixis pas pel camió, que demà avisaré el drapaire i que ens doni el que pugui; mai més vull un vehicle de transport a casa. Ja tinc pensat i ben pensat el que faré”.

Per al Pagès, amb aquesta sèrie de fracassos, aquesta època va ser la pitjor de la seva vida fins aquell moment. Però va agafar coratge, va demanar un préstec i va ser quan va condicionar el bar, com ja hem dit, i va fer la granja de porcs, sempre ajudat per les seves filles i alguna persona llogada per als caps de setmana; així va poder salvar la situació. També hi van ajudar els treballadors que tenia a dispesa i la botiga. Com que necessitava forçosament un vehicle per transportar el gènere, va comprar una furgoneta Citroën usada i va tenir més sort que amb els altres trastos. Tot i algunes reparacions, semblava impossible la feina que li va fer durant els anys que la va tenir, i la va guardar fins que en va comprar una de nova.

No van passar gaires anys amb aquesta situació, ja que les noies es van casar i es va trobar que li era molt difícil continuar els negocis. Llavors va proposar a una de les seves filles casades que si volia, podria portar el bar pel

*El Pagès desenfornant el pa al forn de casa seva, l'any 1977.
Foto: Jordi Gumí*

seu compte. La noia al principi va dubtar, però al final es decidí. En aquell temps el Pagès es trobava que s'havia quedat només amb una filla de setze anys que no li agradava treballar ni al forn ni a la botiga, però de moment va mantenir-los, tot i que el forn en aquesta època rendia molt poc. La noia, com que el seu pare amb el forn i la botigueta s'ho podia fer sol, va buscar feina per treballar fora durant la setmana, ja que els caps de setmana eren els dies de més feina a casa. Doncs sí, va trobar feina en un escorxador, una feina que li va agradar i on va treballar una colla d'anys, així va poder engrandir la granja, cosa que sempre havia estat la nineta dels seus ulls i la seva vida.

El forn, però, no va durar gaires anys perquè va arribar el moment en què uns impostos i unes lleis –els locals havien d'estar molt ben condicionats– van fer difícil continuar i el va donar de baixa. D'altra banda, va haver de plegar la filla que tenia al bar ja que aquest rendia poc, i amb el seu marit, paleta, al qual a vegades li escassejava la feina, i amb tres fills que tenia, els va caldre buscar feina en un altre lloc. Llavors la filla petita es va haver de quedar a casa a cuidar la família i la granja, i ben aviat va entrar a treballar a l'Ajuntament. El Pagès, des que havia plegat el forn es va poder dedicar a les flors i altres aficions que ja hem ressenyat, satisfet d'haver pogut fer quelcom en bé de la cultura, a la vegada que omplia

aquell buit que sentia quan estava immers en la feina i preocupat pel manteniment de la família. Així ha gaudit de les coses que gràcies a Déu ha pogut fer i que l'omplen de goig a la tardor de la seva vida.

Encara recorda aquell dia que treballant a la casa de pagès, fa molts anys, li va venir un pensament que el va portar a reflexionar: “Què hi fem en aquest món? Vivim en una casa de pagès de mig torn i vivim sols per treballar, menjar i dormir. Què podem fer en bé de la societat? Estaria disposat a canviar de situació i d'ocupació si al mateix temps pogués fer alguna cosa de profit pels altres, per la societat”. Per això el Pagès està molt satisfet que, encara que fos mínimament, alhora que es preocupava pel sosteniment de la família, pogués fer alguna cosa d'utilitat per al poble. Tavertet s'havia quedat sense barber i ell es va posar a fer de barber fins que va arribar-hi la carretera i la gent ja es podia desplaçar. El poble estava allunyat de pobles veïns i s'havia de proveir de moltes coses. Els pagesos, si feien llet l'havien de portar al lleter amb una garrafa, ell va muntar un transport diari per a la llet i recaderia que va durar fins que el poble va tenir la carretera de la Diputació. Al poble no hi havia forn de pa industrial i ell, amb l'ajuda del nou rector va posar el forn que va funcionar trenta-set anys, fins que va ser més rendible vendre el pa del poble veí. Encara que ja hi havia botigues al poble, ell en va muntar una potser amb més varietat d'articles. No cal dir que, a part d'haver fet coses útils, també reconeix algunes errades i equivocacions. El Pagès de Tavertet també va estar vint-i-vuit anys a l'Ajuntament; de bon primer d'agutzil, després de conseller i tresorer, més endavant, de conseller i tinent d'alcalde, i finalment d'alcalde. Durant aquests anys d'actuar a l'Ajuntament ve tenir encerts i desencerts i es va atrevir a posar els noms dels carrers en català en uns temps difícils.

Fins aquí, doncs, tot el que hem pogut repescar de la història del Pagès de Tavertet.

El Pagès